

Třetí role univerzit: jakou roli hrají české regionální univerzity na poli regionální angažovanosti?

doc. Ing. arch. Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ, Ph.D.

Ing. Martin MAŠTÁLKA, Ph.D.

Úvod

- ▶ Jedním z hlavních aspektů institucionálních přístupů k regionálnímu rozvoji je snaha o redefinici institucionálního prostředí a regionálního zakořenění. (Blažek & Uhlíř, 2011)
- ▶ Takovým konceptem je i trojitá šroubovice neboli Triple Helix, který definuje nové role nejen institucím veřejné správy, ale také univerzitám (Etzkowitz, 1990; Leydesdorff & Etzkowitz, 2000)
- ▶ Univerzity tak byly identifikovány jako jeden z důležitých prvků regionálního rozvoje, který by měl převzít roli moderátora rozvoje území
- ▶ Tím na sebe univerzity vedle výzkumu a vzdělávání převzaly i roli třetí (Karlsen, 2005)

Cíl práce a metody jejího zpracování

- **Cílem práce bylo vyhodnotit přístupy vybraných regionálních univerzit v ČR k jejich „třetí roli“ v regionálním rozvoji za posledních 5 let**
- Práce je založena na analýze veřejně dostupných dokumentů a syntéze z nich získaných poznatků
- Vzorek pro analýzu tvoří české (nikoli moravské a slezské) veřejné vysoké školy, resp. univerzity, které mají regionální charakter, a to JČU, TUP, UHK, UJEP, UPCE, VŠPJ a ZČU
- Analyzovány byly strategie rozvoje univerzit, a to jmenovitě „dlouhodobé záměry vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti univerzit na období 2016–2020“ a „strategické záměry pro období 21+“ a dále výroční zprávy z let 2016-2020

„Třetí role“ v českém prostředí

- ▶ V Česku neexistuje jasná definice toho, co je vlastně obsahem „třetí role univerzit“
- ▶ zákon o vysokých školách tento termín vůbec nezmiňuje

Základní pilíře třetí role

- ▶ Jako teoretický základ pro analýzu třetí role byl zvolen přístup Berghaeusera a Hoelschera (2020), kteří třetí roli kategorizují do několika základních kategorií a subkategorií
- ▶ Vybráno bylo následujících pět kategorií sociální, resp. regionální angažovanosti:
 1. **věda pro veřejnost** (zapojování veřejnosti do výzkumného procesu)
 2. **podpora vědecké gramotnosti** (vědecké vzdělávání např. formou populárně vědeckých publikací, pořádání vědeckých festivalů a nocí vědy, laboratoře pro děti a studenty středních škol, otevřený přístup k softwaru a výzkumným datům)
 3. **komunitní dosah** (poskytování infrastruktury např. knihoven apod., informační činnost členů vysokých škol)
 4. **občanská angažovanost** (účast na kampaních, zapojování se do práce regionálních a lokálních rozvojových struktur)
 5. **sociální podnikání** (jako součást studijních osnov nebo sociální podnikání zaměstnanců vysokých škol)

	Strategie 2016-2020	Strategie 21+
JČU	4.5.2. Zvýšení počtu příspěvků o univerzitě v regionálních a celostátních médiích	4.2.1. Zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti univerzity, posílení pozitivního vnímání celospolečenské úlohy JU
	4.5.3. Zvýšení počtu vyjádření odborníků univerzity k aktuálním celospolečenským tématům v médiích	4.2.2. Nastavení efektivní spolupráce s municipalitami (JČK apod.)
TUL		CÍL E-1-2: TUL bude významnou autoritou při formulování strategií a politik na regionální a národní úrovni.
		Cíl E-1-5: TUL bude kultivovat společenské prostředí regionu
		CÍL E-1-7: Zvýšit regionální působení TUL a zlepšit retenci kvalifikovaných osob v regionu
UHK	P5/DC2-2 Komunikace výzkumného potenciálu a vědeckých výsledků univerzity směrem k široké veřejnosti	
UJEP	Cíl 5 Posilovat provázanost činností UJEP s partnery na lokální, národní i mezinárodní úrovni, s absolventy, zaměstnavateli, vědeckými a akademickými institucemi, s neziskovým sektorem a veřejnou správou.	
UPCE	Cíl 4 ...Spolupracovat s partnery na regionální, národní i mezinárodní úrovni, s absolventy, zaměstnavateli, vědeckými a akademickými institucemi, veřejnou správou i s neziskovým sektorem a veřejností...	P5.5/A1 Prohloubení pozitivního působení na společnost, laickou i odbornou komunitu v oborech dlouhodobě realizovaných na Univerzitě Pardubice. Posilování společenské odpovědnosti ke společnosti a k regionu.
VŠPJ		CÍL III: posilovat roli VŠPJ jako strategického partnera při formování a realizaci regionálních a národních strategií. Posilovat aktivity společenské odpovědnosti VŠPJ
ZČU	Partnerství a diverzita. Rozvíjet v rámci veškerých činností univerzity oboustranně prospěšná partnerství na úrovni regionální, národní i mezinárodní...	2. Důraz na propojování vzdělávání a tvůrčí činnosti s praxí.
		3. Rozšíření aktivit vysokého školství do Karlovarského kraje s akcentem na priority regionálního rozvoje.

Analýza strategických cílů univerzit směřujících k naplnění jejich třetí role v oblasti regionální angažovanosti

Poznatky z analýzy cílů

- Strategie jednotlivých univerzit jsou velmi různorodé, nicméně žádná ze strategií nesleduje všech pět relevantních cílů regionální angažovanosti
- Různá je i hloubka jednotlivých cílů a míra jejich propracovanosti
- Dvě univerzity (TUL a VŠPJ) si v období 2016-2020 žádné strategické cíle relevantní pro regionální angažovanost nestanovily
- Pro období 21+ si opět dvě univerzity nestanovily žádné cíle (zajímavé ovšem je, že se jedná o jiné subjekty než v období předcházejícím, a to konkrétně UHK a UJEP)
- **Veřejné univerzity působící v regionech svoji třetí roli v oblasti regionální angažovanosti nikterak neakcentují a některé na ni dokonce v čase rezignují**

Naplňování „třetí role“ v oblasti regionální angažovanosti

Téma	1. věda pro veřejnost	2. podpora vědecké gramotnosti	3. komunitní dosah	4. občanská angažovanost	5. sociální podnikání	Suma
Rok						
2016	0	1	1	1	1	4
2017	1	1	1	1	1	5
2018	0	1	1	1	0	3
2019	0	1	1	1	0	3
2020	0	1	1	1	0	3
Suma	1	5	5	5	2	18

Příklad: Aktivity JČU v oblasti „regionální angažovanosti“ za roky 2016 až 2020

Naplňování „třetí role“ v oblasti regionální angažovanosti

Téma	1. věda pro veřejnost	2. podpora vědecké gramotnosti	3. komunitní dosah	4. občanská angažovanost	5. sociální podnikání	Suma	Míra naplnění regionální angažovanosti
Univerzita							
JČU	1	5	5	5	2	18	72 %
TUL	0	2	0	5	0	7	28 %
UHK	0	4	0	5	0	9	36 %
UJEP	0	5	0	5	0	10	40 %
UPCE	0	0	0	5	0	5	20 %
VŠPJ	0	5	0	5	0	10	40 %
ZČU	0	3	0	5	0	8	32 %

Aktivity vybraných univerzit v oblasti „regionální angažovanosti“ za roky 2016 až 2020

Poznatky z analýzy aktivit

- Žádná z analyzovaných veřejných regionálních univerzit se nevěnuje systematicky všem pěti vybraným pilířům „třetí role“ v oblasti regionální angažovanosti
- Nejpříčinnivější je jednoznačně JČU, když naplnila 18 z 25 možných bodů a dosáhla tak skóre 72 %
- Žádná další univerzita již nedosáhla ani 50 %. Všechny ostatní subjekty variují mezi 40 a 20 %
- Zcela nejhorší hodnocení dosáhla UPCE, která prokazatelně dlouhodobě naplňuje pouze jediný hodnocený pilíř třetí role v oblasti regionální soudržnosti, a to občanskou angažovanost

Poznatky z analýzy aktivit 2

- ▶ Všechny univerzity se zapojují do pilíře 4 – Občanská angažovanost, když se podílejí na tvorbě regionálních strategií, účastní se v regionálních a lokálních výborech pro rozvoj regionu a dalších podobných aktivitách
- ▶ Většina univerzit se rovněž věnuje podpoře pilíře 2 - vědecké gramotnosti a popularizaci vědy, od pořádání nejrůznějších přednášek pro veřejnost, koncertů, výstav a dalších akcí až po systematickou realizaci univerzity 3. věku
- ▶ zbylé tři pilíře jsou dosud zcela mimo záběr činnosti analyzovaných univerzit s jedinou výjimkou, a to JČU, která se systematicky věnuje i otázkám pilíře 3, a to komunitnímu dosahu právě poskytováním své infrastruktury pro potřeby regionu

Závěr

- Z provedeného zkoumání vyplývá, že neexistuje jednotné pojetí „třetí role univerzit“, a to ani v teoretické rovině
- Jednotliví autoři i jednotlivé školy vnímají tuto problematiku různě, což tak vede k velmi různorodým přístupům v praxi
- Teoretická a metodologická nejednotnost pak značně podvazuje realizaci jednotlivých aktivit regionálních univerzit v této oblasti, a tak i jejich skutečný dopad
- Dopad univerzit do rozvoje regionů je tak výrazně omezen
- Pro další rozvoj by tak bylo třeba koncept třetí role univerzity teoreticky a metodologicky lépe zakotvit

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ
Masaryk Institute of Advanced Studies

Děkuji za pozornost a těším se na
Vaše dotazy a komentáře

vladimira.silhankova@cvut.cz